

Журнали. збірники

Фольклористичні зошити. Збірник наукових праць. - Луцьк: Інститут культурної антропології, 2008. - Вип. 11. - 198 с.

В одинадцятому випуску «Фольклористичних зошитів» Інституту культурної антропології (м. Луцьк) усі наукові матеріали розміщено у п'яти рубриках: «Фольклористика», «Історія фольклористики», «До джерел», «Публікації», «Рецензії».

До першої р у б р и к и «Фольклористика» увійшли статті: В. Давидюка «Походження та семантика купальських обрядів», З. Кудрявцевої «Купальська лялька: жертва чи посланець до предків (світоглядні основи обряду жертвоприношення та його відображення в купальському фольклорі)», С. Подолок «Чужа мати» у весільному фольклорі», В. Телеуці «Весільний обряд українців Придніпров'я», І. Ігнатюка «Поховальні звичаї та обряди на Південному Підляшші», О. Остап'юк «Ганечні пісні: до питання жанру», Н. Левкович «Демонологічні вірування українців про домашнього духа-опікуна (на сучасних польових матеріалах Бойківщини та Західного Полісся».

У статті Віктора Давидюка «Походження та семантика купальських обрядів» (С. 3-30) розглянуто питання семантики й походження купальських обрядів (потоплення деревця; спалення солом'яної ляльки; цілющі властивості ягід і трав; скотарська й аграрна магія; купальські вогнища). На основі семантики ритуалів виведено нову етимологію слова «марена», подано цікавий погляд на походження обряду потоплення жертви. На думку вченого, більшість купальських дій виявляє зв'язок зі скотарством (через купальське попелище переганяли худобу; відьми, які ходять на Купала, здебільшого шкодять коровам). Хліборобству в купальській обрядовості відводиться дуже незначна роль. Приблизно таку, як відводили цьому заняттю в добу бронзи, коли скотарство під впливом арійської колонізації стало домінуючим господарським заняттям. Вочевидь, саме в цей історичний період оформилася остаточно головна маса купальських обрядодій.

Наступна стаття Зої Кудрявцевої «Купальська лялька: жертва чи посланець до предків (світоглядні основи обряду жертвоприношення та його відо-

браження в купальському фольклорі)» (С. 31-50) - це спроба з'ясувати роль ритуальної жертви в купальському обрядодійстві, її семантику та генеалогічні основи. Дослідниця розглядає сьгоднішні ритуальні жертвоприношення - ляльку і деревце - як відгомін колишнього людського офірування. У висновках зазначається, що ритуал потоплення антропоморфного опудала чи його спалення на Купала відображає відправлення посланця до предків зі звісткою про новий урожай та неминучість майбутнього їх частування. Тому й відомий цей обряд лише тим народам, предки яких ще з енеолітичних часів зналися на хліборобстві. У нащадків мисливців та скотарів він із цих же причин відсутній. Посольство до предків сприймали як поховальний акт і мало ті самі форми, що й обряд поховання: через воду, через вогонь, через землю.

У науковій розвідці Світлани Подолок «Чужа мати» у весільному фольклорі» (С. 51-70) зроблено спробу реконструювати роль і функції жінки через вивчення образу свекрухи у весільному обряді, а також виявлення динаміки цього образу в різних частинах весільного обряду. Оскільки за зв'язком творчих образів завжди зберігається зв'язок світоглядних уявлень, роль свекрухи мала утилітарну, практичну скерованість: захистити свій рід від привнесення у нього чужої енергії та досвіду. Усі обрядодії, у яких свекруха займає винятково першу роль, виникли і сформувались у добу патріархальних стосунків. А весільний обряд, який зберіг і донині ці факти, підтверджує цю патріархальність, що великою мірою присутня в українській сім'ї. Тільки свекруха й вирішувала, приймати нову родичку, чи ні. Такий факт підтверджує авторитетне становище свекрухи у власній родині, а також збереження його в умовах новоствореної сім'ї, що зумовлено її ритуальною функцією охоронниці родинного вогнища.

Валентина Телеуця у статті «Весільний обряд українців Придніпров'я» (С. 71-84) прагнула простежити еволюцію весільної обрядовості українців південного регіону. Дослідниця констатує, що на теперішній час він існує в трансформованому вигляді і має тенденцію до скорочення мотивів. Весільні пісні характеризуються дифузністю, яка зумовлена використанням чужорідних етнічних елементів. Усе це - наслідок взаємодії з іншими народами, у першу чергу, з болгарським і гагаузьким,

що в окремих деталях досить суттєво відрізняє їх від материнського центру. Крім того, у великому комплексі українців Придунав'я має місце тенденція до скорочення дійства, відбувається певна трансформація звичаїв зі зміною основних норм шлюбного устрою.

Стаття Івана Ігнатюка «*Поховальні звичаї та обряди на Південному Підляшші*» (С. 85–102) репрезентує опис народних звичаїв про померлого, що побутовали і побутують серед підляшуків на території Східної Польщі. Значну увагу приділено характеристиці регіональних вірувань і світоглядних уявлень, особливостей рідження на смерть, чергування при небіжчику, випроводжування померлого з хати. Подано цікаві відомості про *вмерлини* (тризну) для родичів, сусідів і близьких, а також про жалобу та молебні за душею померлого. Після тризни, зазначає дослідник, змігали залишки їжі під стіл для померлих душ, а на другий день господиня замітала хату новим віником. Поминали своїх прашчурів на Підляшші колись чотири рази на рік: перед Великим постом, у Великодню суботу, звану *упоминальною*, або в провідний тиждень після Великодня, напередодні Зелених свят, та в Дмитрову суботу.

Олена Остап'юк, розробляючи тему «*Танечні пісні: до питання жанру*» (С. 103–111), характеризує жанрову специфіку народних пісень до танцю з трьох етнографічних регіонів України: Бойківщини, Західного Полісся та Волині. Переважна більшість цих пісенних творів – це приспівки до найпопулярніших українських танців: гопака, козачка та коломийки в різноманітних територіальних і часових варіантах. Авторка розглядає ритмічну будову та віршовий розмір фольклорних творів, їх тематичну класифікацію. Жанрова специфіка танечних пісень, як уважає дослідниця, полягає в наявності спільних і відмінних мотивів для кожного регіону. Так, у польських і волинських дівочих піснях про кохання на відміну від бойківських співанок, які своїми настроями та мотивами близькі до ліричних, переважає дражливий характер. Ще однією відмінністю є відсутність у польських та волинських дріботушках політичних і соціальних мотивів, тоді як на Бойківщині найбільшою популярністю сьогодні користуються танечні співанки суспільно-побутового і політичного змісту.

У статті Надії Левкович «*Демонологічні вірування українців про домашнього духа-опікуна (на сучасних польових матеріалах Бойківщини та Західного Полісся)*» (С. 113–121) здійснено аналіз та інтерпретацію сучасного регіонального персонажа народної демонології – домашнього духа-опікуна. Показано, наскільки сьогодні збереглися у народній пам'яті уявлення про цього персонажа в найархаїчніших етногра-

фічних регіонах Бойківщини та Західного Полісся. На основі джерельних відомостей проведено певні паралелі між бойківським і західнополіським матеріалом. Вказано, що головною різницею між польським *домовиком* і бойківським *годованцем* є їх походження. Проте і на Поліссі існує низка застережень щодо яйця-зноса і таке ж, як і на Бойківщині, ритуальне перекидання його через хату. Усе це свідчить, що народна пам'ять про демонологічних персонажів, зокрема про домашнього духа-опікуна, не зникає, а й досі зберігає для науки чимало цінного та архаїчного.

У другу рубрику «*Історія фольклористики*» луцького збірника наукових праць увійшла одна наукова розвідка Олеси Шутак «*Дослідження українських похоронних голосін у науковій спадщині Іларіона Свенціцького*» (С. 123–142). Дослідниця зазначає, що студії І. Свенціцького над похоронними голосіннями – це вагомий внесок у розвиток української фольклористики. Обравши предметом свого дослідження плачі, вчений науково обґрунтував право на окреме існування голосіння як фольклорного жанру української словесності, а публікація трьохсот текстів похоронної поезії стало поштовхом наукового осмислення цього пласту обрядового фольклору. Констатується, що розвідки І. Свенціцького були одними з перших досліджень похоронних голосін. Домінуючою при їх аналізі була теорія самозародження сюжетів. Учений уважно простежив генезу та розвиток народних плачів, довів приналежність їх до обряду. Вперше в національній фольклористиці розглянув структуру голосіння, надавши епітету роль об'єднавчої сили та генератора нових поетичних картин. Одним із перших він виокремив із похоронних плачів сороміцькі голосіння, звівши їх до плачу-анекдоту, плачу-новели та ін.

Наступна рубрика «*До джерел*» складається з двох статей – В. Качкана «*Листи Параски Плитки як етнокультурне джерело*» (С. 143–156) і Н. Кравчук «*Фольклор Підляшшя в українській періодиці Польщі*». Івано-Франківський учений і письменник Володимир Качкан привертає увагу до постаті Параски Плитки як носія етнокультурної традиції. Основним джерелом для з'ясування її значущості виступає уцілілий фрагмент епістолярію, частина якого наведена у статті. Ця «не така собі звичайна жінка», стверджує автор, могла кожного з нас збагатити. Вона, як ніхто з тутешніх мешканців Гуцульщини, читала книгу гір і подвір'їв, лісів і зворів, рік і потоків, сонця і місяця, вітрів та погідних днинок. Якщо прислухатися до мови її рукописних історій, збірника укладених власних казок «Сміхвінці, недоточиці, дітолюбичі», куди увійшло 126 творів, записаних повір'їв на різні пригоди, то вчуємо, як

б'ють джерельця, як плюскотять чисті ручаї її життєвих сторінок.

На сьогодні серед українських друкованих органів у Польщі, зазначає *Надія Кравчук* в оглядовій статті «Фольклор Підляшшя в українській періодичній Польщі» (С. 157-165), важливе місце посідають тижневик «Наше слово», «Український календар» та часопис «Над Бугом і Нарвою». Для фольклористів, етнографів і народознавців ці видання вартісні насамперед тим, що містять матеріали з українських етнічних територій, які, хоч і знаходяться поза адміністративно-територіальними межами України, та все ж є органічною її частиною. За винятком кількох пісенних збірників, що вийшли вже на межі ХХ-ХХІ ст., і до теперішнього часу ці газети і журнали залишаються чи не єдиними джерелами для вивчення підляського фольклору. Головну увагу дослідниця приділяє огляду часопису «Над Бугом і Нарвою», де найяскравіше та найповніше представлений фольклор підляських українців. Прокоментовано та розглянуто низку статей і матеріалів, зокрема про календарно-обрядовий фольклор («Підляські рогульки» Є. Рижик), про зустріч весни («Повернення «буслової лапи» Л. Филлипонюк), про юрївські звичаї («Святий Юрій ходить, хліб-жито родить» Ю. Чернявської-Гапонюк) та ін.

У Р у б р и ц і «Публікації» вміщено відому працю видатного українського фольклориста *Олександра Потєбні* «Про купальські вогнища та споріднені з ними уявлення» (С. 167-188), яку з російської мови на українську переклав В. Да-

видюк. Попри майже стоп'ятдесятилітню давність публікація не втратила наукової вартості і, без сумніву, буде запотребована серед дослідників у її україномовному варіанті.

Наприкінці збірника надрукована рецензія *Богдана Кріля* «Книга про обрядовість карпатських бджолярів» (С. 189-192) на книгу *Уляни Мовної* «Звичаї та обряди українських пасічників Карпат і Прикарпаття (друга половина ХІХ початок ХХ століття)» (Львів, 2006; 208 с.). У ній зазначено, що монографічне дослідження охоплює весь спектр народних уявлень, вірувань, повір'їв, прикмет, ворожін, пересторог, магічних обрядових дій, замовлянь крізь призму феномену бжолити та продуктів її діяльності. На основі аналізу фольклорних джерел, науково-критичного вивчення історико-етнографічної літератури, результатів власних спостережень і обстежень дослідниця зробила одну з перших в українській науці спроб аналізу бджільництва як духовно-світоглядного феномену. Рецензент констатує, що монографія У. Мовної – це добротне дослідження про бджільництво як одну з маловивчених галузей національної духовної культури і вкрай важливе для розуміння українських і слов'янських старожитностей, народного світогляду, психології та моралі.

Завершують одинадцятий випуск «Фольклористичних зошитів» «Суб'єктивні анотації» про десять нових українських фольклорно-етнографічних видань із дотепними коментарями професора В. Давидюка.

Автореферати

Церковняк-Городецька О. Г. Фольклористична спадщина Катерини Грушевської в контексті розвитку загальноєвропейської фольклористики. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук за спеціальністю 10.01.07 – фольклористика. – Київський національний університет імені Т. Г. Шевченка, 2009.

Дисертацію присвячено науковій спадщині видатного українського фольклориста та етнолога Катерини Михайлівни Грушевської. На матеріалі творчих наукових пошуків змодельовано парадигму авторського підходу до традиційного фольклорного матеріалу, чинники зацікавлення К. Грушевської первісною культурою у зв'язку із українським фольклором та етнографією.

У роботі розглянуто думознавчу концепцію К. Грушевської з огляду на укладання нею фундаментального «Корпусу українських дум». Дослідження також включає до свого складу аналіз формування, видання та зане-

паду наукового часопису «Первісне громадянство та його пережитки на Україні (Примітивна культура та її пережитки на Україні, соціальна преісторія, народна творчість в соціологічному освітленні)» – наукового та культурного явища українського суспільства першої третини ХХ ст., яке могло б дати поштовх до європеїзації вітчизняної фольклористики та етнології.

П у б л і к а ц і ї:

1. К. М. Грушевська – науковець-фольклорист // Література. Фольклор. Проблеми поетики: 36. наук. праць. – Вип. 22. – Ч. 2. – К.: Акцент, 2005. – С. 501-507.

2. К. М. Грушевська: культуролог, соціолог, етнограф, фольклорист, перекладач // Наукові записки. – Вип. 61. – Серія «Філологічні науки (літературознавство)». – Кіровоград: РВВ НДПУ імені Винниченка, 2004. – С. 324-335.

4. Символ вогню в українському фольклорі та обрядовості (на матеріалі Запитувача К. М. Грушевської) // Вісник Черкаського університету: 36. наук. праць. Серія «Філологічні науки», 2006. – № 95. – С. 135-139.

5. До історії видання «Корпусу дум» // Вісник Черкаського університету: Зб. наук. праць. Серія «Філологічні науки». – 2007. – Вип. 108. – С. 145–151.

6. Фольклористична діяльність К. Грушевської: традиції та новаторство // Література. Фольклор. Проблеми поетики – К.: ВПЦ «Київський університет», 2007. – Вип. 29. – С. 149–153.

7. Катерина Грушевська як продовжувач традицій П. Чубинського // Літературознавчі студії. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2006. – Вип. 17. – С. 151–157.

8. Фольклористична концепція І. Франка та К. Грушевської // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка: Літературознавство. Мовознавство. Фольклористика. – 2006. – № 17. – С. 52–53.

9. Внесок Лесі Українки у становлення української фольклористики ХХ ст. (на матеріалі «Корпусу дум» К. Грушевської) // Збірник наукових праць Всеукраїнської науково-практичної конференції до 135-річчя від дня народження Лесі Українки, 24–25 лютого 2006 р., с. Колодяжне. – Луцьк, 2006. – С. 59–61.

10. Часопис «Первісне громадянство та його пережитки на Україні» як чинник формування історіографічного підходу у фольклористиці другої половини ХІХ–ХХ ст. // Літературознавчі студії. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2007. – Вип. 18. – С. 259–265.

11. Соціологічна школа в контексті розвитку світової фольклористики. Теоретична концепція Емілія Дюркгайма // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка: Літературознавство. Мовознавство. Фольклористика. – 2007. – Вип. 18. – С. 54–56.

12. Роль першого наукового щорічника «Первісне громадянство та його пережитки на Україні» у розвитку української фольклористики. // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка: Літературознавство. Мовознавство. Фольклористика. – 2006. – Вип. 17. – С. 52–54.

13. Стаття К. Грушевської «З примітивного господарства. Кілька зауважень про засоби жіночої господарчої магії у зв'язку з найстарішими формами жіночого господарства» // Література. Фольклор. Проблеми поетики. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2008. – Вип. 30. – С. 425–433.

14. «Корпус дум» К. Грушевської у прочитанні В. Перетца // Література. Фольклор. Проблеми поетики – К.: ВПЦ «Київський університет», 2009. – Вип. 31. – С. 425–433.

15. Катерина Грушевська – редактор часопису «Первісне громадянство». – К.: MysleneDrevo.com.ua, 2008 (Компакт-диск, у співавторстві з Н. А. Малинською).

Левчук Я. М. Традиційний український дитячий фольклор: когнітивні можливості формування світогляду. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук за спеціальністю 10.01.07 – фольклористика. – Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2008.

У дисертації на матеріалі традиційного українського дитячого фольклору досліджено його когнітивні можливості формування світогляду. Основою когнітивного потенціалу українського дитячого фольклору є закладена в ньому система формування у дитини засад кратичного (аналітичного) мислення, серед яких розглянуто і явища прогностики, властиві народній дитячій субкультурі. Проаналізовано специфіку традиційного українського дитячого фольклору. Імплицитні можливості формування світогляду в ньому засновані на системі координат світобудови, яку спочатку пропонують дитині дорослі, а згодом осмислює й інтерпретує у фольклорі й ігровій культурі сама дитина. У поєднанні структурних систем світу та антисвіту, залучаючи механізми карнавалу, дитина вибудовує мікрокосм, який є фундаментом формування її світогляду. Значна увага приділена етичним чинникам формування світогляду дитини, зокрема системі максим народної моралі (на матеріалі колискових і прозивалок). Встановлено, що за принципом «від зворотного» у прозивалках і колискових вимальовується певний образ ідеальної людини. Прогностика, чітко виражена у закличках, примовках до комах, птахів, отримує нове смислове забарвлення у «конструванні» соціальної складової образу ідеальної дитини, а відтак і людини. Прогнозуючи своє майбутнє родинне життя, дитина послуговується системою культурних стереотипів, засуджує негативні якості і стиль поведінки під впливом максим народної моралі – етичного і естетичного досвіду нації, який втілений у критеріях поведінки в її середовищі. Розглянуто також мотиви смерті та страждання у дитячій інтерпретації. Виявлено, що переживання трагічних подій у дитячому фольклорі зумовлене потребою катарсису і адаптує дитину до можливих реальних трагічних подій, трактуючи їх як природне явище, підпорядковуючи системі культурних стереотипів і норм усталеної поведінки. Дитячий оптимізм живиться інтуїтивною надією на циклічність існування всього, що її оточує, підтримується можливістю прогнозувати та впливати на своє майбутнє, прагненням до пошуку альтернативи, а також запрограмованістю дитини на оптимізацію себе і навколишнього світу.

Публікації:

1. Мистецтво дитячого словесного живопису // Початкова школа. – 1998. – № 12. – С. 53–54.

2. Прогностичне начало в українському дитячому фольклорі // Етнічна історія народів Європи: Традиційна етнічна культура слов'ян : Зб. наук. праць / Відп. ред. В. Борисенко. - К.: Стилюс, 1999. - С. 74-77.

3. «Дитина в звичаях і віруваннях українського народу» М. Ф. Грушевського як явище української етнології та фольклористики // Літературознавчі студії: Зб. наук. праць / Відп. ред. Г. Семенюк. - К.: Київський національний університет імені Т. Шевченка, Інститут філології, 2005. - Вип. 14. - С. 198-202.

4. Система координат українського дитячого фольклору (на матеріалі коліскових, пестушок, потішок, забавлянок, ігрових пісенок та віршиків, записаних у кінці XIX - на початку XX століття та сучасних записів) // Сучасні літературознавчі студії. Дитина і світ: Проблеми культурного діалогу: Зб. наук. праць / Гол. ред. В. Фесенко. - К.: ВЦ КНЛУ, 2005. - Вип. 2. - С. 62-70.

5. Формування критичного мислення засобами дитячого фольклору // Народна творчість та етнографія. - 2006. - № 3. - С. 96-102.

6. До інтерпретації мотивів смерті та страждання в українському дитячому фольклорі // Сучасні літературознавчі студії. Радість і страждання як чинники культури: Зб. наук. праць / Гол. ред. В. Фесенко. - К.: ВЦ КНЛУ, 2006. - Вип. 3. - С. 104-109.

Ткачик О. В. Гендерні стереотипи в англomовному фольклорі. - Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук зі спеціальності 10.02.04 - германські мови. - Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2008.

Дисертацію присвячено дослідженню засобів вербального відображення когнітивних процесів формування гендерних стереотипів на матеріалі різних видів текстового англomовного фольклору. На основі результатів структурно-композиційного (позиційно-значущі формули казки, гендерна релевантність особливостей каузативно-фактивної зони діяльності персонажів), семантичного (гендерна представленість головного героя, спосіб його/її презентації, власна назва як спосіб характеризуючої номінації персонажа) та концептуального аналізів презентації гендерно диференційованих фольклорних персонажів антропологічного та анімалістичного рівнів, доведено, що народна спадщина є джерелом концентрованого набору стереотиповітвірних характеристик і могутнім засобом формування андроцентричної картини світу.

Використаний у дослідженні фреймовий метод когнітивного моделювання концептів *чоловік і жінка* виявив кількісну та якісну асиметрію у наповненні відповідних слотів і до-

зволив виділити зони найбільшої і найменшої гендерної диференціації. Категоризуючи гендерно диференційовану інформацію, генералізовані образи персонажів народних творів Великобританії формують/відображають стереотипні маскулітні й фемітні властивості і поведінкові характеристики. Встановлено, що актуалізуються прототипові чоловічі ролі активної соціальної особи (завойовника, годувальника, робітника) та його успішна соціальна позиція (титулованої особи, володаря майнової та земельної власності). Жіночі характеристики підпорядковані прототипній фемітній ролі матері, дружини, домогосподарки, що обмежує її діяльність сімейно-побутовою сферою.

Вибір об'єкта дослідження - британського фольклору, що функціонує як засіб мовної об'єктивації гендерних стереотипів - та предмета дослідження - семантичних, структурних і когнітивних характеристик англomовного фольклору, що уможлиблюють його функціонування як джерела поведінкових настанов і забезпечують формування гендерних стереотипів, - відповідає розвитку актуальних напрямів сучасного вітчизняного мовознавства - когнітивної та гендерної лінгвістики. Звернення до історичного матеріалу дозволяє продовжити розробку проблеми історичної зумовленості формування гендерних стереотипів, їх функціонування та трансляцію протягом поколінь.

Дослідження мови і гендерних асиметрій у ній ґрунтується на гіпотезі Сепіра - Уорфа про те, що мова - це не лише продукт суспільства, але й засіб формування його мислення і ментальності, на твердження про регулятивну природу мовного знака, який, за словами Л. Віготського, є засобом оволодіння поведінкою.

У роботі розглянуто спектр питань, що стосуються уточнення тлумачення понять «стереотип», «гендер», «гендерний стереотип» у вітчизняному та західному мовознавстві; огляду сучасних лінгвістичних підходів до аналізу засобів вербалізації гендерних стереотипів (фонетико-фонологічна гендерна дихотомія, лексико-граматичні особливості мовлення, комунікативно-прагматичні характеристики статей, асоціативно-когнітивні аспекти сприйняття статей, гендерні асиметрії у системі мови (явище сексизму), психолінгвістичний і соціолінгвістичний підходи до проблем лінгвістичної гендерології); когнітивного обґрунтування регулятивної функції гендерних стереотипів як способу категоризації дійсності та складової частини МКС; визначення сутності гендерно релевантних суспільно прийнятих стереотипів маскулітності і фемітності; встановлення особливостей фольклорної спадщини як джерела концентрованого набору стереотиповітвірних характеристик; аналізу їх відображення на лінгвістичному та

структурно-семантичному рівнях організації фольклорних текстів; визначення когнітивних особливостей створення / відображення гендерної асиметрії в моделюванні структур концептуальних полів гендерно маркованих генералізованих актантів НКВ.

Проведений аналіз засобів вербалізації гендерних стереотипів в англомовному фольклорі дозволяє зробити висновок про андроцентричну природу МКС британської лінгвокультури. У своїй більшості фольклорні тексти відображають ієрархічність стосунків «чоловік – жінка» при маскулінній позиції першості. Зображення представників різної статі, відображене у британському фольклорі, робить внесок у формування стереотипно позитивного образу типового чоловіка як соціально активного, сильного, владного, практичного, обізнаного, керуючого тощо та типової жінки – вродливої, слухняної та пасивної за межами сім'ї.

Дослідження антропологічного й аніمالістичного компонентів he- та she-образів персональної системи фольклорних текстів робить очевидною поділеність сфер діяльності персонажів у плані «сім'я – зовнішній світ». Негативної характеристики набуває діяльність жінки за межами домашньої сфери, чоловічих персонажів критикують за небажання працювати або втрату працездатності. У малих віршованих творах краса як стереотипно важлива жіноча риса підпорядковується суто практичній меті: типові ролі ідеальної жінки – вміла господиня, турботлива мами та вірна дружина. Активність, необмеженість у просторі, рішучість, розум, емоційна стриманість – основні позитивні якості маскулінних персонажів.

Народні казки Великобританії, у силу наявності відносно складного сюжету та розгалуженої системи персонажів, дають можливість багаторівневого аналізу: на структурно-композиційному (позиційно-значущі формули казки, гендерна релевантність особливостей каузативно-фактитивної зони діяльності персонажів) та семантичному (гендерна представленість головного героя, спосіб його/її презентації, власна назва як спосіб характеризуючої номінації персонажа) рівнях.

У концептуальному полі чоловічого актанта його центральні, типові характеристики актуалізують насамперед прототипові маскулінні ролі активної соціальної особи (завойовника, годувальника, робітника) та успішну соціальну позицію (титулованої особи, володаря майнової та земельної власності). Ядро гендерних стереотипів, пов'язаних із вольовою сферою психіки маскулінних актантів, формується такими типовими ознаками чоловічого образу, як активний, енергійний спосіб життя, схильність до управлінських, контролюючих тактик. Рамкова реалізація відповідного слота утворена концептуальними вузлами «слухняність-

покірність» і «пасивність-бездіяльність» на останніх позиціях та «активність-енергійність» – на першій.

Центральними рисами фемінного актанта НКВ є стабільні асоціативні зв'язки, які пов'язують жінку з сім'єю, домівкою; наголошують на її ролі матері, дружини, господині. Підвищена увага до зовнішності жіночих актантів у НКВ актуалізує передусім її естетичне сприйняття, що в цьому випадку лежить в основі аксіологічної оцінки. Одружений статус має прямо протилежний вплив на активність представників різних статей: заміжня жінка стає більш «помітною» у суспільній сфері, в той час як активність неодруженого молодого чоловіка при зміні його сімейного стану знижується у два-чотири рази.

Лінгвокультурологічний і концептуальний аналіз фольклорних текстів дозволили дослідити механізми та способи формування гендерних стереотипів у мовній та концептуальній картинах світу представників англомовної спільноти.

Одержані результати не вичерпують проблематики, висвітленої у роботі; окреслено перспективи її подальшого дослідження. Висновки про способи об'єктивної гендерних стереотипів у британських казках можуть бути поглиблені шляхом поєднання дослідження окремих типів актантів персональної системи НКВ (позитивний персонаж, казковий помічник, негативний персонаж тощо) з аналізом їх гендерної репрезентації. Компаративний аналіз проявів/відображення гендерних стереотипів на матеріалі фольклорних текстів інших культур дозволило виділити універсальні й ідіоетнічні особливості сприйняття представників чоловічої і жіночої статі, а також дозволить глибше зрозуміти причини та наслідки ситуацій невідповідності гендерним рольовим нормам, усталеним у певній лінгвокультурі.

П у б л і к а ц і ї:

1. Гендерна презентативність в номінації персонажів британських народних казок // Вісник ЖДУ ім. І. Франка. – Житомир: ЖДУ, 2006. – Вип. 27. – С. 208–211.
2. Гендерний фактор у ініціальних формулах британських народних казок // Сучасні дослідження з іноземної філології. – Ужгород, 2006. – Вип. 4. – С. 238–244.
3. Дитячі примовки як дзеркало гендерних опозицій // Вісник ЧНУ. Серія філологічної науки. – Черкаси: ЧНУ, 2006. – Вип. 94. – С. 114–120.
4. До питання структури гендерних стереотипів // Мовні і концептуальні картини світу. – К.: КНУ імені Т. Шевченка, 2004. – Вип. 12. – Ч. 2. – С. 311–315.
5. Реалізація гендерних стереотипів через аніمالістичний компонент в англомовному дитячому фольклорі (на матеріалі примовок) // Мова і культура. – К.: Видавничий дім Д. Бураго, 2005. – Вип. 8. – Т. 3, Ч. 2. – С. 171–175.

6. Чуттєво-емоційна сфера персонажів британських казок в гендерному аспекті // Мовні і концептуальні картини світу. - К.: КНУ ім. Т. Шевченка, 2007. - Вип. 21. - Ч. 3. - С. 208-213.

Сілецький Ю. Р. Етнічні гетеростереотипи в традиційному світогляді українців. - Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата історичних наук за спеціальністю 07.00.05 - етнологія. - Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, Інститут народознавства НАН України. Львів, 2009.

Досліджені етнічні стереотипи українців щодо сусідніх їм етносів і національних меншин, вплив останніх на формування міжетнічних взаємин на території України у XVIII - першій половині XX ст.

Виділено дві основні групи етнічних стереотипів - міфологічні та побутові. Міфологічні - емоційно забарвлені судження, сформовані на основі міфологічного світогляду українців. В їх основі, як правило, лежать космогонічні легенди та уявлення, які часто мають у своїй основі біблійні мотиви. Побутові стереотипи сформувалися вже безпосередньо під впливом контактування обох етнічних спільнот.

Залежно від досвіду контактування місцевого населення з інородцями етнічний стереотип має деякі локальні відмінності, однак його основа є завжди спільною для всієї території України.

П у б л і к а ц і ї:

1. «Галицько-руські народні приповідки» Івана Франка як джерело дослідження етнічних стереотипів українців кін. XIX - поч. XX ст. // Народознавчі зошити. - 2005. - № 5-6 (65-66). - С. 543-549.

2. Цигани (роми) в етнічних стереотипах українців (міфологічний аспект) // Народознавчі зошити. - 2007. - № 1-2 (73-74). - С. 77-82.

3. Росіяни в етнічних стереотипах українців (на матеріалах українського традиційного світогляду) // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія № 6. Історичні науки: 36. наукових праць. - 2008. - Вип. 6. - С. 382-393.

4. Стереотип свєрея в традиційному світогляді українців // Нове життя старих традицій: Традиційна українська культура в сучасному мистецтві і побуті / Матеріали міжнародної наукової конференції в рамках V Міжнародного фестивалю українського фольклору «Берегиня» / За ред. проф. В. Давидюка. - 2007. - С. 239-245.

5. Stereotyp Polaka w tradycyjnym światopoglądzie Ukraińców // Postscriptum polonistyczne. - 2008. - № 1 (1). - S. 135-146.

Васкул А. И. История русской фольклористики второй половины XIX - начала XX в. (Проблемы источниковедения). - Рукопись.

Дисертація на соискание ученой степени кандидата филологических наук по специальности 10.01.09-10 - фольклористика. - Институт русской литературы (Пушкинский Дом) РАН. Санкт-Петербург, 2009.

У становленні незалежності фольклористичних досліджень важливу роль відіграли наукові Товариства, що з'явилися у середині XIX ст. (Імператорське Російське географічне товариство, Імператорське товариство любителів природознавства, антропології й етнографії при Московському університеті). Вони створили теоретичну базу для наукових досліджень і налагодили масштабну збирацьку й експедиційну діяльність як на території Російської імперії, так і за її межами, що дозволило в короткі терміни створити обширний фонд фольклорно-етнографічних матеріалів.

РГТ і ТЛПАіЕ відіграли значну роль у розвитку етнографічних знань у Росії. Завдяки фольклорно-етнографічним програмам, а також експедиційним поїздкам членів-співробітників відділень на базі товариств сформовано найбільший фонд матеріалів із етнографії та народнопоетичної творчості. У міру накопичення відомостей і їх наукового осмислення на перше місце в діяльності відділень етнографії РГТ і етнографічного відділу ТЛПАіЕ стає дослідження фольклору - створюються комісії з вивчення народної словесності та пісенної спадщини.

У провінції всередині XIX ст. активізується збирацька діяльність, результати якої були відображені на сторінках єдиного у той час місцевого друкованого органу - Губернських відомостей. Пізніше, у 1880-і роки, під впливом розпочатої раніше праці із збирання відомостей про народне життя, його особливості та традиції в губерніях з'являються власні дослідники, які підтримували тісні стосунки зі столичними товариствами і стали постійними кореспондентами їх видань.

П у б л і к а ц і ї:

1. А. П. Рифтин: Отзыв о труде М. К. Азадовского «История русской фольклористики» // Русская литература. - 2008. - № 4. - С. 79-89.

2. Фольклорная экспедиция ИРЛИ 2007 г. в Архангельскую область // Русский фольклор. - СПб., 2008. - Т. 33. - С. 510-514 (у співавторстві з А. Н. Власовим і Н. Г. Комеліною).

3. Библиографический указатель фольклорно-этнографических материалов на страницах «Архангельских губернских ведомостей» (1838-1917) // Русский фольклор. - Т. 34. (У друку).

4. Фольклорные материалы на страницах Архангельских, Вологодских и Олонецких губернских ведомостей // Актуальные

проблеми сучасної фольклористики і класического насліддя руської літератури. Сборник наукових статей пам'яті професора Євгенія Алексєєвича Костюхіна (1938–2006). – СПб., 2009. – С. 280–287.

5. Фольклорно-етнографіческіє матеріали на сторінках «Вологодських губернських ведомостей» // Культурное насліддя Руського Севера: пам'ять і інтерпретації: К 90-літтю Сольв'єчегодського історико-художественного музею. – СПб., 2009. (У друку).

Слепцов Е. П. Якутський шаманізм в контексті архаїчних символіческіє систем: міфологія і ритуал. – Рукопись.

Дисертація на соискание ученої степені кандидата історическіє наук по спеціальності 07.00.07 – етнологія, етнологія, антропологія. – Томський державний університет, 2009.

У дисертації на основі аналізу якутського матеріалу і традицій інших етнічних груп Сибіру і Далекого Сходу з'ясовано, що витоки шаманізму потрібно шукати в ідеології суспільств, де промислова діяльність почала набувати спеціалізованого та індивідуального характеру. Дослідження форм ритуальної діяльності, на основі яких розвивалися шаманські практики якутів, вказує на те, що вони були тими оптимальними звичаями, що задовольняли потреби традиційного суспільства.

Зіставлення шаманських практик якутів та інших етнічних груп регіону дало можливість виділити особливості ритуальної діяльності й міфології якутського шаманізму. Було внесене уточнення в положення про етнокультурні впливи, що проявляють себе у функціонуванні двох груп якутських шаманів. Автор навів нові аргументи на користь тези про присутність у якутському чорному шаманізмі елементів, пов'язаних із культурними впливами народів циркумполярної зони.

У структурі шаманського ритуалу виділені утворення, що склалися на основі більш архаїчних символічних знакових систем. Автор показав, що в зачині шаманського камлання виявлено риси стародавніх обрядів оволодіння простором. Аналіз символічних дій в архаїчних і шаманських ритуалах, що виражають ідею обміну значущими цінностями, дозволив переконливо стверджувати, що в якутському шаманізмі для моделювання операційного простору використовувалася архаїчна космологічна схема. Вивчення семантичних параметрів окремих домінантних символів схеми операційного простору дозволило встановити деякі паралелі між шаманськими ритуалами якутів та інших етносів Сибіру.

При вивченні структури якутських шаманських ритуалів було виявлено відносини спадковості між ними і обрядами промислового культу, що проявилася в побудові схеми опе-

рування з цінностями. Встановлено зв'язок шаманських практик якутів із обрядами посвячення. Також виявлено тематичну і структурну схожість шаманських ритуалів якутів із сюжетами міфів про культурного героя. Загальними рисами цих утворень, на думку автора, є: конструювання процесу звернення цінностей як комунікації, яка вклучає в себе форми ігрової взаємодії; виділення суб'єкта, що представляє все суспільство в образі «узальненої людини»; реалізація теми містичної подорожі з моделюванням операційної зони.

Аналіз сюжетів архаїчної міфології дозволив з'ясувати окремі сюжетні лінії, теми і образи, які утворюють символічні структури якутських шаманських ритуалів.

П у б л і к а ц і ї:

1. Связь атрибутики шаманского облачения якутов с символикой архаичных обрядов // Известия Российского государственного педагогического университета имени А. И. Герцена. – № 21(51). Аспирантские тетради: Научный журнал. – СПб., 2007. – С. 94–98.

2. Образ дерева в шаманстве якутов // Известия Российского государственного педагогического университета имени А. И. Герцена. – № 12 (86). Общественные и гуманитарные науки: Научный журнал. – СПб., 2008. – С. 101–106.

3. Генезис шаманистического мировоззрения в Сибири // Региональные особенности межнациональных отношений: Материалы межвузовской научной конференции, посвящённой международному году коренных народов (Якутск, 24 декабря 1993 г.). – Якутск, 1994. – С. 161–163.

4. Реликтовый пласт верований индоевропейского происхождения в якутском шаманизме // Молодёжь и наука Республики Саха (Якутия): Тезисы докладов республиканской научно-практической конференции молодых учёных и специалистов (Якутск, 5–6 декабря 1996 г.). – Якутск, 1996. – Ч. 3. – С. 56–57.

5. Феноменология понятия «иччи» в религиозном мировоззрении якутов // Актуальные проблемы социальных наук: Сб. статей. – Якутск, 1998. – С. 6–11.

6. Морфология якутского посвячительно-го обряда // Якутия должна познать себя: Материалы научной конференции студентов, аспирантов и молодых преподавателей историко-юридического факультета ЯГУ, посвящённой 100-летию со дня рождения М. К. Аммосова (Якутск, 17 декабря 1997 г.). – Якутск, 2000. – С. 89–94.

7. Рассуждение о генезисе сибирского шаманства // Учёные записки Северо-Восточного гуманитарного института: Ежегодный сборник. – Нерюнгри, 2005. – С. 284–285.

8. Параллели между идеологией сибирского шаманизма и архаичной мифологией культурного героя (на якутском материале) // Наука и образование. – Якутск, 2007. – № 3 (47). – С. 123–126.

Шауб І. Ю. Миф, культ, ритуал в Северном Причерноморье VII-IV вв. до н.э. - Рукопись.

Дисертация на соискание ученой степени доктора исторических наук по специальности 07.00.06 - археология. - Институт истории материальной культуры РАН. Санкт-Петербург, 2009.

Донедавна складна проблематика релігійно-життя населення Північного Причорномор'я в античну епоху не привертала до себе належної уваги дослідників. Глибоке розпрацювання цієї теми, розпочате у працях М. Ростовцева і І. Толстого, надалі здійснювалася, по суті, тільки в скіфології (перш за все - в роботах Д. Раєвського). Такий стан справ був зумовлений не тільки незначною кількістю письмових і археологічних джерел та дуже далеким від досконалості характером їх публікації (багато цінних культових пам'яток були не опубліковані і недоступні для вивчення), але й тією обставиною, що вільному і неупередженому розгляду релігієзнавчої проблематики сучасності та старовини істотно перешкождала пануюча в СРСР ідеологія.

Цілком природно, що за останні роки інтерес до проблем релігійного життя мешканців Північного Причорномор'я значно зріс. З'явилася ціла низка досліджень, у яких знайшли віддзеркалення різні аспекти цієї теми. Незважаючи на позитивну тенденцію, доводиться констатувати, що в переважній більшості таких робіт (які написали переважно українські учені) проігноровано або заперечується найважливіше, на нашу думку, питання, яке стосується культурно-історичної проблематики античного Північного Причорномор'я, - питання про греко-варварські взаємодії в релігійній сфері. Саме через це основна увага в дисертації зосереджена на складному аспекті цієї проблеми, а саме - на місцевих впливах на вірування і культу колоністів.

При реконструкції характерних особливостей релігійного життя мешканців Північного Причорномор'я в VII-IV ст. до н. е., як варварів, так і греків, що населяли Ольвію, Херсонес і міста Боспора, вивчено повідомлення античних авторів, що містять релігійно-міфологічну інформацію про Північне Причорномор'я, проаналізовано матеріали археологічних комплексів (святинищ і т. ін.), найбільш представницькі групи пам'яток і окремі зразки мистецтва, що стосуються релігійної історії цього регіону. Також було висвітлено специфіку релігійного життя Ольвії, Херсонеса і Боспора унаслідок зіставлення відомостей про їх культу, з одного боку, зі свідченнями про культу їх метрополій, а з іншого - з відповідними свідченнями про причорноморських варварів.

У висновках зазначено, що релігійні уявлення і культу різноплемянних мешканців антич-

ного Північного Причорномор'я відрізнялися винятковою різноманітністю. Одночасно релігійне життя населення цього регіону мало цілу низку загальних рис. Перш за все - це культ Великого жіночого божества. Якщо дія культу місцевої Великої богині на греків Північного Причорномор'я є фактом очевидним, як і безпосередній вплив скіфського шаманізму, засвідчений цілою низкою міфів, які еллінська традиція пов'язувала з Понтом, то військові культу і ритуали скіфів, які так яскраво описав Геродот, а також культ фарна, не знайшли яскравого віддзеркалення в релігійному житті причорноморських держав.

При вивченні вірувань і культів населення грецьких колоній особливо складно було виявити місцеві варварські релігійні елементи, оскільки вони мали яскраво виражену тенденцію до перевтілення в еллінські форми. Проте без урахування тієї місцевої основи, на яку на шарувувалися грецькі міфи, вірування і культу в Північному Причорномор'ї, врахувати їх особливості було вкрай складно.

П у б л і к а ц і ї:

1. Миф, культ, ритуал в Северном Причерноморье (VII-IV вв. до н. э.) - СПб.: СПбГУ. Филологический факультет, 2007. - 483 с.

2. Италия-Скифия: культурно-исторические параллели. - М., СПб., Свято-Алексиевская пустынь: Прилож. 1 к журналу «Новый Гермес», 2008. - 155 с.

3. Парис на Боспоре // КСИА АН СССР - 1993. - Вып. 207. - С. 67-69.

4. О семантике изображений на золотых статерах Пантикапея // АВ - № 12. - СПб.: «Дм. Буланин», 2005. - С. 219-223.

5. Херсонесская Дева, Артемиды и олень // АВ - № 13. - СПб.: «Дм. Буланин», 2006. - С. 226-229.

6. О семантике находок в некрополе Ольвии VI-IV веков до н. э. // АВ - № 14. - СПб.: «Дм. Буланин», 2007. - С. 106-117.

7. О Греко-варварских контактах в религиозной сфере в Сев. Причерноморье (VII-начало III в. до н. э.) // Вестник СПбГУ. Сер. 2 «История». - Вып. 1.- СПб.: «СПбГУ», 2008. - С. 113-120.

8. Из истории изучения культов античного Херсонеса // Вестник СПбГУ. Сер. 2 «История». - Вып. 3. - СПб.: «СПбГУ», 2008. - С. 92-98.

9. Культ Диониса и свинцовые вотивы из Ольвии // АВ - № 15.- М.: «Наука», 2008. - С. 112-117.

10. Из истории исследования скифской религии // Вестник СПОГУ. Сер. 2 «История». - Вып. 4. - СПб.: «СПбГУ», 2008. - С. 118-123.

12. Об одном памятнике культа Афродиты на Боспоре // 17. Internationale Eirene-Konferenz. Die Antike und Europa. Zentrum im Peripherie in der antiken Welt. - Berlin, 1986. - С. 187.

13. Афина на Боспоре // Боспорский город Нимфей: новые исследования и материалы

и вопросы изучения античных городов Сев. Причерноморья. Междунар. науч. конф., посв. 60-летию Нимфейской археологической экспедиции. Тез. докл. - СПб.: Гос. Эрмитаж, 1999. - С. 89-91.

14. Некоторые аспекты культа Диониса на Боспоре в IV в. до н. э. // Боспорский феномен: греческая культура на периферии античного мира. Материалы междунар. науч. конф. - СПб.: Гос. Эрмитаж, 1996. - С. 133-136.

15. Образ барана в религии Скифии и Боспора (по материалам изобразительного искусства) // Боспорский феномен: колонизация региона, формирование полисов, образование государства. Материалы междунар. науч. конф. - Ч. II. - СПб.: Гос. Эрмитаж, 2001. - С. 113-115.

16. Ахилл на Боспоре // Боспорский феномен: погребальные памятники и святилища. Материалы междунар. науч. конф. - № 4. - Ч. I. - СПб.: Гос. Эрмитаж, 2002. - С. 186-189.

17. Культ Геракла на Боспоре (особенности и хронология) // Боспорский феномен: проблемы хронологии и датировки памятников. Материалы междунар. науч. конф. - Ч. I. - СПб.: Гос. Эрмитаж, 2004. - С. 103-106.

18. О культе Деметры на Боспоре // Боспорский феномен: проблемы соотношения письменных и археологических источников. Материалы междунар. науч. конф. - СПб.: Гос. Эрмитаж, 2005. - С. 65-70.

19. Образ «Владыки зверей» на Боспоре и в Скифии // Боспорский феномен: сакральный смысл региона, памятников, находок. Материалы междунар. науч. конф. - Ч. I. - СПб.: Гос. Эрмитаж, 2007. - С. 27-30.

20. Погребения с фигурными сосудами из некрополя Фанагории // Боспорский феномен: сакральный смысл региона, памятников, находок. Материалы междунар. науч. конф. - Ч. I. - СПб.: Гос. Эрмитаж, 2007. - С. 220-223.

21. Афинская чернофигурная керамика с изображением сфинксов (из раскопок ольвийских теменоса и агоры) // КСИА. - Вып. 159. - 1979. - С. 60-65.

22. Пантикапейский Эрот-Геракл // КСИА. - Вып. 168. - 1981. - С. 42-43.

23. Культы и религиозные представления населения Боспора VI-IV веков до н. э. / Автореф. дисс. ... канд. ист. наук. - Л., 1987.

24. Погребения кургана Большая Ближница как источник по истории религиозных представлений жителей Боспорского царства // КСИА. - Вып. 191. - 1987. - С. 27-33.

25. Образ Медузы Горгоны в Северном Причерноморье // Древние культуры и археологические изыскания. - СПб., 1992. - С. 70-72.

26. Амазонки на Боспоре // Скифия и Боспор. - Новочеркасск, 1993. - С. 79-88.

27. Варварские элементы в культе Аполлона на Боспоре // Клио. - № 1 (4). - 1998. - С. 67-74.

28. Культ Великой богини у местного населения Северного Причерноморья // Stratum plus. - № 3. - 1999. - С. 207-224.

29. Италия - Скифия (Иконография и семантика одного сюжета) // Итальянский сборник. - № 3. - СПб, 1999. - С. 5-10.

30. Языческие истоки сюжета картины Джорджоне «Юдифь» // Итальянский сборник. - № 4. - СПб., 2000. - С. 5-19.

31. «Буйный Арес номадов» (Воинские культы скифов) // Новый часовой. - № 10. - СПб., 2000. - С. 7-21.

32. О семантике образа Европы // СΥΣΣΕΠΙΑ. Памяти Ю. В. Андреева. - СПб., 2000. - С. 122-125.

33. Причерноморско-италийские этюды I. «Гуси-лебеди» и их семантика // Итальянский сборник. - № 5 - СПб., 2001. - С. 4-15.

34. Ахилл - бог Северного Причерноморья // Новый часовой. - № 13-14. - СПб., 2002. - С. 356-367.

35. Яйцо-жемчужина на картине Пьеро делла Франческа «Мадонна герцога Урбинского» (семантика и истоки мотива) // Итальянский сборник. - № 6. - СПб., 2002. - С. 60-66.

36. Причерноморско-италийские этюды. II. Религиозно-мифологическое значение дельфина в Ольвии и в Этрурии // Итальянский сборник. - № 7. - СПб., 2003. - С. 5-12.

37. Причерноморско-италийские этюды. III. Геракл в Италии и Скифии // Итальянский сборник. - № 7. - СПб., 2003. - С. 12-28.

38. Культ фарна у скифов // Вестник ПСТБИ. - Вып. 2. - 2004. - С. 149-158.

39. Причерноморско-италийские этюды. IV. Скифские цари и этрусские лукумоны // Итальянский сборник. - № 8. - СПб., 2005. - С. 5-10.

40. Причерноморско-италийские этюды. V. Ритуальное превращение в женщину у скифов и этрусков // Итальянский сборник - № 8. - СПб., 2005. - С. 11-15.

4. Черты дионисийского мифа в легенде о скифском царе Скиле // Античный мир и археология. - Вып. 12. - Саратов, 2006. - С. 345-350.

42. Причерноморско-италийские этюды. VI. Змееногая богиня в Скифии и Древней Италии // Итальянский сборник. - № 9. - СПб., 2006. - С. 5-22.

43. Причерноморские этюды // Новый Гермес. - № 1. - М., СПб., 2007. - С. 45-54.

44. Парис на Боспоре и в Этрурии // Итальянский сборник. - № 10. - СПб., 2007. - С. 7-18.

Підготував Ігор Гунчик